

Literatuur:

Acties van het laatste uur

Op weg naar het einde, DDR 1976-1989

In de laatste jaren van de DDR kwam eindelijk een publiek debat op gang waarin mensen hun mening openlijk durfden te uiten. De censuur werd op de valreep afgeschaft. Intellectuelen pleitten openlijk voor een grondige hervorming van het socialisme maar de geschiedenis haalde hen in.

Sovjetleider Gorbatsjov lanceerde bij zijn aantreden in 1985 een nieuwe politiek. *Glasnost* was één van zijn kernbegrippen. *Glasnost* betekent openheid, transparantie. Gorbatsjov wilde die transparantie bewerkstelligen in de media en het culturele leven. Oost-Duitse kunstenaars en schrijvers hoopten dat de Russische glasnost zijn weg zou vinden naar de communistische staten in Oost-Europa. Maar de Oost-Duitse communistische partij SED hield vast aan het eigen cultuurbeleid.

De ontwikkelingen in de Sovjet-Unie maakten de DDR-burgers minder bang voor hun eigen regering. Mensen kwamen openlijk voor hun mening uit en durfden weer te discussiëren. In 1987 zetten de schrijvers Günter de Bruyn en Christoph Hein de aanval in op de censuur. Een jaar later ging het DDR-regime overstag en schafte de censuur af.

Op 4 november 1989 bracht een door kunstenaars georganiseerde demonstratie in Berlijn meer dan een half miljoen mensen op de been. Op spandoeken waren teksten te lezen als 'Zusammen re(a)gieren' ('Samen re(a)geren') en 'Wir sind das Volk' ('Wij zijn het volk'). Een lange lijst DDR-prominenten kwam aan het woord. Onder hen waren Heiner Müller, Stefan Heym, Christoph Hein en Christa Wolf. Eensgezind riepen zij op tot hervorming en democratisering van de socialistische staat.

Vijf dagen later viel de Berlijnse Muur. Een aantal Oost-Duitse schrijvers pleitte met de beweging Für unser Land voor het behoud van DDR in een verbeterde vorm. Meer dan een miljoen DDR-burgers ondertekenden het initiatief. Maar het tij was niet meer te keren. Op 3 oktober 1990 was de vereniging van DDR en BRD een feit. Veel DDR-schrijvers waren een illusie armer.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/naslagwerk/491/acties-van-het-laatste-uur>